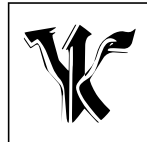

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**ЕКСПЕРТ:
ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК
І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION**

№ 4 (32), 2024

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

Експерт: парадигми юридичних наук
і державного управління
Видається з 2018 року
Періодичність: 4 рази на рік
Друкується за рішенням Вченої ради
Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 12 від 26.12.2024)
Видання є таким, що реферується в міжнародних
та вітчизняних наукометричних базах:
Index Copernicus, ResearchBib,
Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography,
Google Scholar, "Україніка наукова", ESJI .
Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4) журнал включено
до Переліку наукових фахових видань України
у категорії «Б».
Спеціальності: 081 – Право, 281 – Публічне управління
та адміністрування, 293 – Міжнародне право.
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення
StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.
Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат,
цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за
собою право на незначне редагування і скорочення
(зі збереженням авторського стилю та головних
висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів
та не несе відповідальності за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук — тільки з дозволу редакції.
Адреса редакційної колегії:
ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія
управління персоналом"
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
Офіційний сайт видання:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Expert: paradigm of law and public administration
Published from 2018
Pereodisity: 4 times a year
Published by the decision of Academic council of
Interregional Academy of Personnel Management
(Protocol № 12 from December 26, 2024)
Collection is included to the international
and domestic scientometrics databases Index
Copernicus International, ResearchBib, Turkish Education
Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar,
"Україніка наукова", ESJI .
According to the Order of the Ministry of Education
and Science of Ukraine (Annex 4), the journal is included
in the List of scientific professional publications of Ukraine,
which have been assigned the category «B».
Subject Areas: 081 – Law, 281 – Public management
and administration, 293 – International law.
The articles were checked for plagiarism
using the software StrikePlagiarism.com developed
by the Polish company Plagiat.pl.
The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors reserves
the right for a little change and reduction
(with preservation of the author's style and main
conclusions). Editors can not share the world views of the
authors and are not responsible for the information provided.
Materials filed in the author's edition.
Reprinting — with the editorial's permission strictly.
Address of the editorial board:
Interregional Academy of Personnel Management
Str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine, 03039
Official site:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : збірник. № 4 (32), 2024. Київ : ПрАТ
"ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом", 2024. 52 с.

Головний редактор

Щокін Ростислав Георгійович, доктор юридичних наук, професор, Президент Міжрегіональної Академії управління персоналом

Члени редакційної колегії:

Яблонська-Бонса Йоланта, професор, доктор юридичних наук, керівник кафедри теорії, філософії та історії права Академії Леона Козьмінського в Варшаві, головний редактор часопису «Критика права» (Республіка Польща)

Міхальський Томаш, доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету, Гданськ (Республіка Польща), tomasz.michalski@ug.edu.pl

Ніколас Шмітт, кандидат наук, старший науковий співробітник Інституту федералізму Університету Фрібургу (Швейцарія), Nicolas.schmitt@unifr.ch

Перцев Роман Валерійович, кандидат юридичних наук, відділ ідентифікації та криміналістики (DIFC) Поліція Ізраїлю, Єрусалим (Ізраїль)

Вечорек Лешик, доктор хабілітований, доцент, завідувач кафедри кримінального права, кримінології та криміналістики Факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельц (Республіка Польща), wieczorekleszek@op.pl

Яскренія Єжи, професор, доктор хабілітований (Dr Hab), декан Факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, завідувач кафедри конституційного, європейського і міжнародного публічного права, Віце-президент Правління Польського Товариства конституційного права, Спікер Товариства Польських парламентаріїв, член Правління Європейського Товариства колишніх парламентаріїв Ради Європи (FP-AP) в Парижі (Республіка Польща), jerzyl@hot.pl

Акімова Людмила Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування, l_akimova@ukr.net

Якимчук Аліна Юрївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування, alinayakim@ukr.net

Заросило Володимир Олексійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сопілко Ірина Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету

Кисленко Дмитро Петрович, доктор педагогічних наук, кандидат юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

Хаджирарева Світлана Костянтинівна, доктор наук з державного управління, професор, заступник директора Української школи урядування

Рябцев Геннадій Леонідович, доктор наук з державного управління, професор, професор Києво-Могилянської школи врядування, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень

Яровой Тихон Сергійович, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна», tikhon_9563963@ukr.net

Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор, проректор з навчальної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Скрипнюк Олександр Васильович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України

Губанов Олег Олександрович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри службового та медичного права, Навчально-науковий інститут права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, mail@lduvs.edu.ua

Тимошенко Юрій Петрович, кандидат юридичних наук, професор, заступник директора Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом

Швець Катерина Павлівна, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, проректор, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Муравйов Кирило Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Нестор Віталій Романович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Амелін Олександр Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Адам Адріан Останек, доктор наук, доктор габілітований, професор Військового технологічного університету (Республіка Польща)

Мануель Давид Массено, доцент Політехнічного інституту Бежа (Португалія)

Агнешка Шпак, доктор габілітований, професор кафедри міжнародної безпеки Інституту досліджень безпеки, Торунь (Республіка Польща), szpak@journals.maur.kiev.ua

Олександра Леткова, доктор права, доцент, юридичний факультет Університету Матея Бела, Банска Бистрица (Словаччина)

Мартін Белтран Сауседо, кандидат наук, професор, юридичний факультет Abogado Ponciano Arriaga Leija, Автономний університет Сан-Луїс-Потосі (Мексика)

Chief Editor

Shchokin Rostyslav Heorhiiovych, Doctor of Law, Professor, President of the Interregional Academy of Personnel Management

Members of the editorial board:

Jablonska-Bonsa Jolanta, Professor, Doctor of Law, Head of the Department of Theory, Philosophy and History of Law of Kozminski University, Editor-in-Chief of Critique of Law (Republic of Poland)

Tomasz Michalski, Doctor of Science, Associate Professor at the Department of Geography of Regional Development, University of Gdansk, Gdansk (Republic of Poland), *tomasz.michalski@ug.edu.pl*

Nicholas Schmitt, PhD, Senior Researcher at the Institute of Federalism, University of Friborg (Switzerland), *Nicolas.schmitt@unifr.ch*

Pertsev Roman Valeriiovych, PhD (Law), Division of Identification and Forensic Science (DIFC) of Israel Police, Jerusalem (Israel)

Vechorek Leshyk, Doctor Habilitated, Associate Professor, Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Criminology, Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce (Republic of Poland), *wieczorekleszek@op.pl*

Yaskrenia Jerzy, Professor, Doctor Habilitated (Dr. Hab.), Dean of the Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce, Head of the Department of Constitutional, European and International Public Law, Vice-President of the Board of the Polish Society of Constitutional Law, Speaker of the Society of Polish Parliamentarians, Member of the Board of the European Society of Former Parliamentarians (FP-AP) in Paris (Republic of Poland), *jerzyj@hot.pl*

Akimova Lyudmyla Mykolayivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Education Worker of Ukraine, Professor at the Department of Financial and Economic Security of the National University of Water Management and Nature Resources Use (Ukraine)

Yakymchuk Alina Yuriivna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration, Documentation and Information Activity of the National University of Water Management and Nature Resources Use, *alinayakim@ukr.net* (Ukraine)

Zaroslyo Volodymyr Oleksiyovych, Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Law-Enforcement and Anti-Corruption Activities of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Sopilko Iryna Mykolayivna, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Dean of the Faculty of Law of the National Aviation University (Ukraine)

Kyslenko Dmytro Petrovych, Doctor of Pedagogy, PhD in Law, Professor, Leading Researcher, National Defence University of Ukraine (Ukraine)

Khadzhiradeva Svitlana Kostiantynivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Deputy Director of the Ukrainian School of Government, Head of the Center for Evaluation of Candidates for Civil Service Positions (Ukraine)

Ryabtsev Hennadiy Leonidovych, Doctor of Science in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at Kyiv-Mohyla School of Government, Chief Researcher at the National Institute for Strategic Studies (Ukraine)

Yarovoy Tikhon Serhiiovych, Doctor of Sciences in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at the Department of International Relations and Political Consulting of the Institute of Law and Public Affairs, Open International University of Human Development "UKRAINE", *tikhon_9563963@ukr.net* (Ukraine)

Barabash Yurii Hryhorovych, Doctor of Law, Professor, Vice-Rector for Academic Affairs of Yaroslav Mudryi National Law University (Ukraine)

Skrypniuk Oleksandr Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Director of V.M. Koretsky Institute of State and Law of NAS of Ukraine (Ukraine)

Hubanov Oleh Oleksandrovych, Doctor of Law, Professor, Associate Professor at the Department of Service and Medical Law, Educational and Research Institute of Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Nesterovych Volodymyr Fedorovych, Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of State and Law Disciplines of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko, *mail@lduvs.edu.ua* (Ukraine)

Tymoshenko Yuriy Petrovych, PhD in Law, Professor, Deputy Director of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Shvets Kateryna Pavlivna, Doctor of Sciences in Public Administration, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Civil Law Disciplines and International Law of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Vice-Rector, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Muraviov Kyrlo Volodymyrovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Nestor Vitalii Romanovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Theory of State and Law and Constitutional Law of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Amelin Oleksandr Yuriiovych, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Adam Adrian Ostanek, DSc, Dr. Hab., Professor at the Military University of Technology (Republic of Poland)

Manuel David Masseno, Associate Professor, Polytechnic Institute of Beja (Portugal)

Agnieszka Shpak, Dr. Hab., Professor at the Department of International Security, Institute of Security Studies, Torun (Republic of Poland), *sypak@journals.maup.kiev.ua*

Alexandra Letkova, JUDr., Associate Professor, Faculty of Law Matej Bel University, Banska Bystrica (Slovakia)

Martín Beltrán Saucedo, PhD, Full Professor, Faculty of Law Abogado Ponciano Arriaga Leija, Autonomous University of San Luis Potosí (Mexico)

Агаєв Хусейн

Порівняльний аналіз створення, сучасної
структури, повноважень і діяльності прокуратури
Азербайджанської Республіки та України
у сфері захисту прав і свобод громадян..... 6

Богданов Є. А.

Інститут присяжних в Україні: сучасні виклики
та перспективи реформування.....13

Бондаренко О. Г.

Тактика проведення огляду місця події
при розслідуванні терористичного акту.....19

Коросташивець Ю.

Верховенство права – основоположний принцип
приватно-процесуальних правовідносин.....25

Ремез К. І.

Поняття, склад та кваліфікуючі ознаки
адміністративного правопорушення
у сфері оподаткування.....31

Свистович Р.

Психологічні характеристики
масових заходів та їх вивчення
з метою попередження перетворення
масових заходів у масові заворушення..... 37

Флис І.

Правове реформування кіберзахисту..... 44

Агаєв Хусейн,

здобувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Володимира Великого ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Фрометівська, 2, м. Київ, 03039

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СТВОРЕННЯ, СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ, ПОВНОВАЖЕНЬ І ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ АЗЕРБАЙДЖАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Анотація. У науковій статті висвітлено історичні етапи виникнення прокуратури в Азербайджанській Республіці та в Україні. Встановлено, що в Російській імперії як прокуратура Азербайджану так і прокуратура України було побудовано за одним зразком. Вони підпорядковувалися Генеральному прокурору Російської Імперії і виконували в переважній більшості роль статистів при вирішенні справ.

Після революції 1917 року та ліквідації Російської Імперії як в Україні так і в Російській імперії була зроблена спроба утворення своєї системи прокуратури, але і Україна і Азербайджанська республіка були окуповані російськими військами і їм була нав'язана загальна система прокурор Радянського Союзу

Лише після розпаду Радянського Союзу у кінці XX сторіччя спроба створення національних прокуратур в обох державах була успішною. На сьогодні прокуратура України і Азербайджанської республіки створені відповідно до Конституцій України та Азербайджанської республіки і мають певні особливості у діяльності по захисту прав і свобод фізичних та юридичних осіб.

Щодо структури прокуратури України та Азербайджанської Республіки спостерігаються певні відмінності. В Азербайджанській Республіці в загальній системі прокуратури функціонує військова прокуратура. Вона була створена одразу після розпаду Радянського Союзу у зв'язку з війною Азербайджанської республіки з Вірменією. В Україні навіть після нападу Російської Федерації до сьогодні не створено військової прокуратури.

Щодо побудови прокуратури то вона не має особливих відмінностей. Існує центральний апарат та територіальні підрозділи, які підпорядковані центральному апарату.

Є окремі відмінності і в системі повноважень прокуратури України та Азербайджанської республіки. В Україні завдяки новому законодавству прокуратура певною мірою стала більш демократичною. Прокурори не впливають на діяльність підприємств, установ та організацій у сфері законодавчої діяльності, тобто відсутній так званий «загальний нагляд», який був запроваджений ще в Радянському Союзі. В Азербайджанській Республіці прокуратура ще здійснює загальний нагляд.

Прокуратура в Україні позбавлена права впливу на судову систему. В Азербайджанській Республіці у прокурорів залишилося право принесення протестів на рішення суддів, які припиняють виконання рішень і відповідно справа має розглядатися повторно.

Ключові слова: прокуратура України, прокуратура Азербайджанської республіки, судова система, нагляд прокуратури, структура прокуратури, конституційний статус прокуратури України та Азербайджанської республіки, прокуратура у судовій системі України та Азербайджанської республіки.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CREATION, CURRENT STRUCTURE, POWERS AND ACTIVITIES OF THE PROSECUTION OFFICES OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN AND UKRAINE IN THE SPHERE OF PROTECTION OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS

Abstract. *The scientific article highlights the historical stages of the emergence of the prosecutor's office in the Republic of Azerbaijan and in Ukraine. It is established that in the Russian Empire, both the Prosecutor's Office of Azerbaijan and the Prosecutor's Office of Ukraine were built according to the same model. They were subordinate to the Prosecutor General of the Russian Empire and played the role of extras in resolving cases.*

After the revolution of 1917 and the liquidation of the Russian Empire, both in Ukraine and in the Russian Empire, an attempt was made to create their own prosecutor's office system, but both Ukraine and the Republic of Azerbaijan were occupied by Russian troops and the general system of the prosecutor's office of the Soviet Union was imposed on them.

Only after the collapse of the Soviet Union at the end of the twentieth century was the attempt to create national prosecutor's offices in both states successful. Today, the prosecutor's offices of Ukraine and the Republic of Azerbaijan were created in accordance with the Constitutions of Ukraine and the Republic of Azerbaijan and have certain features in their activities to protect the rights and freedoms of individuals and legal entities.

Regarding the structure of the prosecutor's office of Ukraine and the Republic of Azerbaijan, certain differences are observed. In the Republic of Azerbaijan, a military prosecutor's office functions in the general system of the prosecutor's office. It was established immediately after the collapse of the Soviet Union in connection with the war of the Republic of Azerbaijan with Armenia. In Ukraine, even after the attack of the Russian Federation, a military prosecutor's office has not been established to this day.

As for the structure of the prosecutor's office, it does not have any special differences. There is a central apparatus and territorial units that are subordinate to the central apparatus.

There are also some differences in the system of powers of the prosecutor's office of Ukraine and the Republic of Azerbaijan. In Ukraine, thanks to the new legislation, the prosecutor's office has become more democratic to some extent. Prosecutors do not influence the activities of enterprises, institutions and organizations in the field of legislative activity, that is, there is no so-called «general supervision», which was introduced back in the Soviet Union. In the Republic of Azerbaijan, the prosecutor's office still exercises general supervision.

The prosecutor's office in Ukraine is deprived of the right to influence the judicial system. In the Republic of Azerbaijan, prosecutors have the right to file protests against the decisions of judges who suspend the execution of decisions and, accordingly, the case must be considered again.

Key words: *Prosecutor's Office of Ukraine, Prosecutor's Office of the Republic of Azerbaijan, judicial system, supervision of the prosecutor's office, structure of the prosecutor's office, constitutional status of the prosecutor's office of Ukraine and the Republic of Azerbaijan, prosecutor's office in the judicial system of Ukraine and the Republic of Azerbaijan.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Теоретичною основою статті є певний спектр наукових і законодавчих джерел. Основними з них є закони та законопроекти України, а також законодавство Азербайджанської республіки.

Висвітлення діяльності прокуратури Азербайджанської республіки спостерігалось у працях Джамалової Г.Т., Рустамзаде А.Х., Ахундової К.А. та ряду інших.

Загальні питання виникнення та розвитку прокуратури в Азербайджанській Республіці

та в Україні розглядалися у працях Ніроди М.В. Грицаєнка Л.Р. Сухоноса В.В. та деяких інших дослідників.

Використовується також інформаційно-аналітичний матеріал, який висвітлює різні аспекти вітчизняного процесу розвитку та сучасного стану прокуратури, а також сучасне законодавство України та Азербайджанської республіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою пропонованого наукового дослідження є порівняння процесу формування та розвитку системи прокуратури в Україні та Азербайджанській Республіці. Разом з тим проведено порівняння повноважень прокуратури та її діяльності у сфері захисту прав і свобод фізичних та юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття прокурор і прокуратура з'явилися у Європі у XIII сторіччі у Франції. Проте окремі дослідники доводять, що прокурори існували ще в Стародавньому світі [1]. При цьому основною функцією так званих «прокураторів» був нагляд за майном імператорів чи інших можновладців та контроль за витратами з казни. Зазначені особи не мали ніякого стосунку до судової системи і тому мабуть їх не можна вважати прокурорами у повному змісті цього слова.

Перші прокурори у Франції в переважній більшості називалися «людьми короля», тобто король відбирав кращих адвокатів і призначав їх на посади прокурорів, а інші ставали королівськими адвокатами [2].

Дослідники доводять, що законодавчо визначення французької прокуратури відбулося за Філіпа IV Красивого, який у 1302 році підписав закон про призначення перших прокурорів. Це було викликано тим, що королівська влада зміцнювалася, необхідно було слідкувати за витратами з державної казни, але з іншого боку треба було захищати інтереси держави в судах.

Тому головним завданням прокурорів став саме захист інтересів короля в судах. Поступово прокуратура стає вже не тільки наглядовим органом, а набуває рис активного учасника судового процесу і саме прокурори формують обвинувачення після відповідного розслідування [3].

Останнім законодавчим актом, який сформулював систему прокуратури у Франції став закон «Про організацію та устрій прокуратури», що був прийнятий у 1586 році.

Прокурорам було заборонено захищати інтереси приватних осіб, вони мали захищати тільки інтереси короля. Слід зазначити, що у період Великої французької революції система органів прокуратури була зруйнована, але поступово вона почала відновлюватися. До 1819 року було прийнято понад 30 нових законів.

Можна зазначити, що остаточно прокуратура сформувалася у період правління Наполеона і вона вже набула того статусу, який існує і зараз.

В інших країнах Європи прокуратура також розвивалася за принципом французької прокуратури. В Російській Імперії вперше поняття прокуратури було сформульовано Петром I і розвивалося впродовж всього існування імперії [4].

Після революції 1917 року система прокуратури знову була зруйнована, але поступово вона відродилася при цьому її функції навіть

розширилися. В Радянському Союзі в останні роки його існування відповідно до закону СРСР «О прокуратуре СССР» прокуратура мала наступні повноваження;

- здійснення нагляду за виконанням законів органами державного управління, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами (загальний нагляд);

- нагляд за виконанням законів органами дізнання та попереднього слідства;

- нагляд за виконанням законів під час розгляду справ у судах;

- нагляд за дотриманням законів у місцях утримання затриманих, у місцях попереднього ув'язнення, під час виконання покарань та інших заходів примусового характеру, що призначаються судом; [5]

Крім того до повноважень прокуратури входили питання боротьби зі злочинністю, порушеннями законів, які забезпечували права і свободи громадян, розслідування кримінальних правопорушень, попередження правопорушень та ряд інших.

Після розпаду Радянського Союзу як в Україні так і інших колишніх республіках СРСР було створено відповідні прокуратури. В Україні нову прокуратуру було сформовано відповідно до Закону України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 року [6]. Проте більшість повноважень прокуратури, які було передбачено Законом Радянського Союзу у новому законі збереглося. У 2014 році після Революції Гідності в Україні було прийнято новий Закон України «Про прокуратуру» [7] в якому було відмінено ряд повноважень і головним з таких змін стала відміна загального нагляду прокуратури.

На сьогодні прокуратура України має наступні повноваження, які визначені у відповідних статтях Закону України:

- підтримання державного обвинувачення в судах відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України [8] (стаття 22 Закону України «Про прокуратуру»);

- здійснення представництва громадян або держави в судах (стаття 23 Закону України «Про прокуратуру»);

- здійснення нагляду за додержанням законів відповідними органами, які мають право провадити оперативно-розшукову діяльність, дізнання, а також досудове слідство (стаття 25 Закону України «Про прокуратуру»);

- здійснення нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмежен-

ням особистої свободи громадян [7] (стаття 25 Закону України «Про прокуратуру»).

Разом з формуванням нового законодавства про прокуратуру в системі прокуратури України було проведено велику кількість організаційних і кадрових змін. Було скорочено кількість прокуратур, замість Генеральної прокуратури України було введено поняття Офіс Генерального прокурора України та т. ін.

На сьогодні прокуратура України має наступну структуру:

- Офіс Генерального прокурора;
- Обласні прокуратури;
- Окружні прокуратури;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

При цьому прокуратура України становить єдину систему, а будь-яке втручання в діяльність прокуратури є незаконним і переслідується у кримінальному порядку [7]

Певною мірою можна стверджувати, що питання захисту прав і свобод громадян працівниками прокуратури України на сьогодні вирішується певною мірою активно.

Щодо прокуратури Азербайджанської республіки то вона виникла так як і всі прокуратури у Російській Імперії Після поділу азербайджанського народу та територій на основі Гюлістанського (1813) та Туркменчайського (1828) договорів, Азербайджан був окупований Росією. До 1 січня 1841 року в Азербайджані застосовувалася комендантська система адміністрування. Після початку загальноросійської системи громадянської адміністрації при судах було засновано прокурорський нагляд.

Основні положення «Про прокуратуру», які були прийняті в Російській Імперії у 1862 році, встановили мету та завдання прокурорського нагляду, обов'язки та повноваження прокурорів у Азербайджані. На той час в Азербайджані прокурорський нагляд здійснювали прокурори окружних судів Бакинської та Єлизаветпільської губерній та їх заступники, прокурори Тбіліської судової палати, які мали право на подання апеляції проти азербайджанських судів. У лютому 1868 року в Азербайджані було створено 13 нових судових відомств із відповідним прокурорським наглядом та слідчою частиною [9].

Історія органів прокуратури незалежної Азербайджанської держави співпадає зі створенням Азербайджанської Демократичної Республіки. 18 листопада 1918 року Рада Міністрів затвердила «Положення про Судову палату Азербайджану».

28 квітня 1920 року Азербайджанська Демократична Республіка була повалена за допомогою XII Червоної Армії та була проголошена Азербайджанська Радянська Соціалістична Республіка. Після падіння незалежної Азербайджанської держави, Указом Революційного комітету Азербайджану «Про народний суд» від 12 травня 1920 року поряд із державними органами також було ліквідовано органи прокуратури та слідчі органи. Пізніше було створено органи прокуратури, які копіювали діяльність відповідних органів Російської Федерації.

Враховуючи необхідність створення спеціального органу, який здійснює нагляд за всіма урядовими органами, Указом Центрального виконавчого комітету Азербайджану «Про державну прокуратуру Азербайджанської РСР» від 11 липня 1922 року в Азербайджанській РСР було закладено основу радянської прокуратури.

У липні 1936 року прокуратура Азербайджанської РСР була виключена з Народного комісаріату юстиції, і почала функціонувати як самостійна установа, яка безпосередньо підпорядковується прокуратурі СРСР.

В Радянському Союзі вся діяльність прокуратури як Азербайджанської республіки так і інших республік була органом, який обслуговував інтереси радянського режиму та лідерів Комуністичної партії.

Хоча в роки Радянського Союзу в Азербайджанській Республіці відбувся певний прогрес в таких галузях, як право, освіта, наука, охорона здоров'я, культура та економіка, проте як і всі радянські республіки пережили страшні часи сталінського режиму. Масові політичні репресії того періоду не оминули також співробітників прокуратури Азербайджану. Було засуджено і знищено 21 працівника прокуратури Азербайджанської республіки.

Після відновлення незалежності 1991 року Азербайджан вступив у нову епоху. Тим не менш, внутрішні чвари, анархія і хаос, що охопили країну під час правління партії Народний фронт Азербайджану завдали досить відчутного удару по державності. Розпочався конфлікт у Нагірно - карабаській автономній республіці та війна. Після досить бурхливих подій в Азербайджанській Республіці у 1993 році на посаду голови парламенту було обрано Гейдара Алієва, який досить швидко консолідував політичні сили в Азербайджані [10; 11].

Після того, як у 1995 році було прийнято Конституцію в Азербайджанській Республіці розпочався новий період державотворення і особливо в системі органів прокуратури. Було

проведено відповідне розслідування дій сепаратистів та інших осіб, які порушували закони та вчиняли злочини у банківській та інших сферах.

В подальшому прокуратура Азербайджанської Республіки пройшла демократичний шлях розвитку. Прокуратура перетворилася на орган, що служить класовим інтересам правової держави, який забезпечує права та свободи людини, дотримання законності та правопорядку, здійснює боротьбу зі злочинністю [12].

Численні закони та кодекси, прийняті в останній період, у тому числі Конституція Азербайджанської Республіки, Закон «Про суди та суддів», «Про Конституційний суд», «Про прокуратуру», «Про проходження служби в органах прокуратури», «Про поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про адвокатську діяльність та адвокатуру», Кримінальний кодекс, Кримінально-процесуальний кодекс, Кодекс виконання покарань, Цивільний та Цивільний процесуальний кодекс, Кодекс про адміністративні правопорушення, а також низка важливих правових актів визначили місце та роль прокуратури в демократичному суспільстві.

Структура прокуратури Азербайджанської республіки на сьогодні складається з наступних підрозділів:

- Генеральна прокуратура Азербайджанської Республіки;
- Військова прокуратура Азербайджанської Республіки;
- Прокуратура Нахчіванської Автономної Республіки;
- Військова прокуратура Нахчіванської Автономної Республіки;
- районні (міські) прокуратури;
- військові спеціалізовані прокуратури;
- науково-освітні установи, органи друку, інші структури друкарського, соціально-побутового, господарського призначення [13]

На відміну від України прокуратура Азербайджанської республіки має більш широкі повноваження, проте вони певною мірою співпадають з повноваженнями, що має прокуратура України.

Відповідно до закону Азербайджанської республіки прокуратура має такі повноваження:

- порушує кримінальну справу та веде попереднє слідство;
- здійснює процесуальне керівництво попереднім розслідуванням у кримінальній справі та забезпечує дотримання законів;
- здійснює контроль за виконанням та застосуванням законів у діяльності органів дізнання та оперативно-розшукових органів;

– порушує в суді позов (подає заяву), бере участь як позивач під час розгляду справ щодо цивільних та економічних спорів;

– бере участь як сторона під час розгляду в суді кримінальних справ, захищає державне звинувачення;

– подає протест проти рішень суду;

– бере участь у досягненні мети призначених судами покарань.

Цікавим є те, що прокуратура Азербайджанської республіки має право подавати протести проти рішень суду, в той час як прокуратура України позбавлена такого права.

Слід зазначити, що на відміну від України діяльність прокуратури Азербайджанської республіки визначена в Конституції Азербайджанської республіки. Разом з тим в Конституції Азербайджанської Республіки визначено положення, що прокуратура здійснює нагляд за виконанням і застосуванням закону. Таким чином можна констатувати, що прокуратура у Азербайджанській Республіці здійснює загальний нагляд. Зазначений пункт був також передбачений і в Законі України «Про прокуратуру» 1991 року [6].

В Україні статтю про конституційний статус прокуратури внесено у Конституцію України у 2016 році. Головними напрямками діяльності прокуратури як і Законі України «Про прокуратуру» визначено підтримання публічного звинувачення в суді, нагляд за проведенням слідства в кримінальних справах, вирішення інших питань кримінального провадження та представництво інтересів громадян і держави в судах (стаття 131-1 Конституції України)

Слід зазначити, що в діяльності органів прокуратури в Україні відбулися певні зміни, які було спрямовано на демократизацію її діяльності. Законом України «Про прокуратуру» 2016 року в органах прокуратури було створено органи прокурорського самоврядування, тобто внесено положення про Всеукраїнську конференцію прокурорів, Раду прокурорів України. Та Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів, які на сьогодні відсутні в діяльності прокуратури Азербайджанської республіки.

Питання контролю за діяльністю прокуратури в Азербайджанській Республіці певною мірою здійснює Судово-правова Рада, [16] але відповідних органів самоврядування не створено.

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки

1. Прокуратура України як і прокуратура Азербайджанської республіки пройшла через цілий ряд перетворень, які вплинули на її фор-

мування і сучасні системи прокуратур мають відповідні ознаки демократичної побудови та спрямованості на захист прав і свобод громадян.

2. Структура прокуратури Азербайджанської республіки більш розгалужена у ній присутні військові прокуратури. Це є результатом війни, які Азербайджанська республіка вела протягом більше ніж 20 років. В Україні на жаль до сьогодні не визначено військову прокуратуру, проте війна з Російською Федерацією відбувається вже понад 10 років

3. На відміну від України прокуратура Азербайджанської республіки має більш широкі повноваження особливо у питаннях оскарження рішень судів. Прокурори можуть приносити протести на рішення судів, якщо у зазначених рішеннях вбачаються порушення законів [17]. В Україні прокуратура може оскаржувати рішення судів тільки в апеляційній інстанції нарівні з адвокатами.

4. В Україні після змін у законодавстві було створено органи самоврядування такі як Всеукраїнська конференція прокурорів, Рада прокурорів та Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів. В Азербайджанській Республіці на сьогодні таких органів не створено, більшості питань, які стосуються діяльності органів прокуратури, відбору на посади прокурорів та притягнення їх до відповідальності за порушення в Азербайджанській Республіці вирішує Судово-правова Рада.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нірода М. В. Генезис органів прокуратури в країнах романо-германської правової сім'ї: короткий історичний екскурс. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія право*. Випуск 33, Том 1.
2. Грицаєнко Л. Р. Інститут прокуратури в світовій історико-правовій ретроспективі. *Вісник прокуратури*. 2008. № 7
3. Сухонос В. В. Виникнення і розвиток інституту прокуратури. *Право України*. 2001. № 8 С. 103–107.
4. Сухонос В. В. Прокуратура в механізмі української держави: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10 / В. В. Сухонос; наук. консультант Ю. С. Шемшученко; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2009.
5. О прокуратуре СССР : Закон СССР. URL: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex13787.htm>
6. Про прокуратуру : Закон України від 5 листопада 1991 року N 1789-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1991, N 53, ст.793
7. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2015, № 2-3, ст.12

8. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88.
9. День прокуратури Азербайджанської республіки. URL: <https://www.ksgr-cis.ru/news/news-item/231>
10. Гребенников Е. А. Народный фронт Азербайджана 1988–1989 гг.: проблема объединения либерального и националистического направлений. *Historical and Social Educational Ideas Volume 8 #5/2*, 201
11. Кудряченко А. І., Солощенко В. В. Подолання обтяжливої радянської спадщини Азербайджанською республікою за керівництва Гейдара Алієва. URL: https://elibrary.ivinas.gov.ua/5159/1/Кудряченко%20А.І.%20Солощенко%20В.В._ПОДОЛАННЯ%20ОБТЯЖЛИВОЇ%20РАДЯНСЬКОЇ%20СПАДЩИНИ.pdf
12. Джамалова Г. Т. Прокуратура в конституційній системі судової влади. *Європейські перспективи*. 2020. № 3.
13. Рустамзаде А. Х. Правовые аспекты функционирования и деятельности Верховных Судов Азербайджанской Республики и Украины: сравнительный анализ. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3/2016.
14. Конституція Азербайджанської республіки. URL: <https://president.az/ru/pages/view/azerbaijan/constitution>
15. Конституція України. *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 30. Ст. 141.
16. Закон Азербайджанської Республіки О Судебно-правовом совете (28 декабря 2004). URL: https://republic.preslib.az/ru_d4-77.html
17. Ахндова К. А. Особливості забезпечення відповідальності та незалежності суддів при здійсненні правосуддя (на прикладі Азербайджанської республіки, України та республіки Польща. *Південно-український правничий часопис*. 2024. № 2.

REFERENCES:

1. Niroda, M. V. Henezys orhaniv prokuratury v krainakh romano-hermanskoj pravovoi simi: korotkyi istorychnyi ekskurs [Genesis of the prosecutor's office in the countries of the Romano-Germanic legal family: a brief historical excursion]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University Series Law*. Issue 33. Volume 1.
2. Hrytsayenko, L. R. (2008). Instytut prokuratury v svitovii istoryko-pravovii retrospektyvi [The Institute of the Prosecutor's Office in the World Historical and Legal Retrospective]. *Bulletin of the Prosecutor's Office*. № 7
3. Sukhonos, V. V. (2001). Vynyknennia i rozvytok instytutu prokuratury [The Origin and Development of the Institute of the Prosecutor's Office]. *Law of Ukraine*. № 8. P. 103–107.
4. Sukhonos, V. V. (2009). Prokuratura v mekhanizmi ukrainskoi derzhavy: problemy teorii ta praktyky: avtoref. dys [The Prosecutor's Office in the Mechanism of the Ukrainian State: Problems of Theory

- and Practice: Author's Abstract of Dissertation] ... Dr. in Law: 12.00.10 / V. V. Sukhonos; Scientific Consultant Yu. S. Shemshuchenko; National University «Odesa Law Academy». Odesa,
5. O prokurature SSSR Zakon SSSR [On the Prosecutor's Office of the USSR Law of the USSR] Retrieved from: <http://www.economics.kiev.ua/download/ZakonySSSR/data02/tex13787.htm>
 6. Pro prokuraturu Zakon Ukrainy vid 5 lystopada 1991 roku N 1789-XII Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [On the Prosecutor's Office Law of Ukraine dated November 5, 1991 N 1789-XII Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)], 1991, N 53, p.793
 7. Pro prokuraturu Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1697-VII Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) [On the Prosecutor's Office Law of Ukraine dated October 14, 2014 No. 1697-VII Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)], 2015, No. 2-3, p.12
 8. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Criminal Procedure Code of Ukraine Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)], 2013, No. 9-10, No. 11-12, No. 13, p.88
 9. Den prokuratury Azerbaidzhanskoi respubliki [Day of the Prosecutor's Office of the Republic of Azerbaijan] Retrieved from: <https://www.ksgp-cis.ru/news/news-item/231>
 10. Grebennikov, E. A. Narodnyi front Azerbaidzhana 1988-1989 hh.: problema ob'edyneniya lyberalnoho y natsionalystycheskoho napravleni [The People's Front of Azerbaijan 1988-1989: the problem of uniting liberal and nationalist trends Historical and Social Educational Ideas] Volume 8 #5/2, 201
 11. Kudryachenko, A. I., Soloshchenko, V. V. Podolannia obtiazhlyvoi radianskoi spadshchyny Azerbaidzhanskoiu respublikoiu za kerivnytstva Heidara Aliieva [Overcoming the burdensome Soviet legacy by the Republic of Azerbaijan under the leadership of Heydar Aliyev] Retrieved from: https://elibrary.ivinas.gov.ua/5159/1/Kudryachenko%20A.I.%20Soloshenko%20V.V._OVERCOMING%20THE%20BARROW%20SORROWLESS%20LEGACY.pdf
 12. Jamalova, G. T. (2020). Prokuratura v konstytutsyonnoi systeme sudebnoi vlasty [The Prosecutor's Office in the Constitutional System of Judicial Power]. *European Perspectives*, No. 3
 13. Rustamzade, A. H. (2016). Pravovye aspekty funktsionirovaniya y deiatelnosti Verkhovnykh Sudov Azerbaidzhanskoi respubliki y Ukrainy: sravnytelnyi analiz [Legal Aspects of the Functioning and Activity of the Supreme Courts of the Republic of Azerbaijan and Ukraine: Comparative Analysis]. *Current Problems of Domestic Jurisprudence*. No. 3.
 14. Konstytutsiya Azerbaidzhanskoi respubliki [Constitution of the Republic of Azerbaijan] Retrieved from: <https://president.az/ru/pages/view/azerbaijan/constitution>
 15. Konstytutsiya Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady [Constitution of Ukraine. Bulletin of the Verkhovna Rada]. 1996. No. 30.-Art. 141.
 16. Zakon Azerbaidzhanskoi Respubliki O Sudebno-pravovom sovete [Law of the Republic of Azerbaijan On the Judicial and Legal Council] (December 28, 2004) Retrieved from: https://republic.preslib.az/ru_d4-77.html
 17. Akhndova, K. A. (2024). Osoblyvosti zabezpechennia vidpovidalnosti ta nezalezhnosti suddiv pry zdiisnenni pravosuddia (na prykladi Azerbaidzhanskoi respubliki, Ukrainy ta respubliki Polshcha [Peculiarities of Ensuring the Responsibility and Independence of Judges in the Administration of Justice (on the Example of the Republic of Azerbaijan, Ukraine and the Republic of Poland)] *South-Ukrainian Legal Journal*. No. 2